

ДИРЕКТИВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА 2003/88/ЕО

от 4 ноември 2003 година

относно някои аспекти на организацията на работното време

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за създаване на Европейската общност, и по-специално член 137, параграф 2 от него,

като взеха предвид предложението на Комисията,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет¹,

след консултации с Комитета на регионите,

в съответствие с процедурата, посочена в член 251 от Договора²,

като имат предвид, че:

(1) Директива на Съвета 93/104/ЕО от 23 ноември 1993 г. относно някои аспекти на организацията на работното време³, с която се определят минимални изисквания за безопасност и опазване на здравето при организацията на работното време по отношение на периодите за ежедневна почивка, почивка в работно време, седмична почивка, максимално седмично работно време, годишен отпуск и аспектите на нощния труд, работата на смени и режима на работа, е претърпяла значителни изменения.

(2) Член 137 от Договора предвижда, че Общността трябва да подкрепя и допълва дейностите на държавите-членки за подобряване на работната среда за опазване на здравето и безопасността на работниците. Приетите директиви въз основа на този член следва да избягват налагането на административни, финансови или правни ограничения които биха възпрепятствали създаването и развитието на малки и средни предприятия.

(3) Разпоредбите на Директива на Съвета 89/391/ЕИО от 12 юни 1989 г. за въвеждане на мерки за насърчаване на подобрения в областта на безопасните и здравословни условия на труд на работниците⁴ са напълно приложими за областите, уредени от настоящата директива, без да се засягат съдържащите се в нея по-строги и/или специфични разпоредби.

(4) Подобряването на безопасността, хигиената и здравето на работниците при работа е цел, която не следва да бъде подчинена само на икономически съображения.

(5) Всички работници трябва да ползват достатъчни периоди за почивка. Понятието "почивка" трябва да се изразява в единици за време, т.е. в дни, часове и/или части от тях.

¹ ОВ, бр. С 61, 14.3.2003 г., стр. 123.

² Становище на Европейския парламент от 17 декември 2002 г. (все още не е публикувано в Официален вестник) и Решение на Съвета от 22 септември 2003 г.

³ ОВ, бр. L 307, 13.12.1993 г., стр. 18. Директива, изменена и допълнена с Директива на Европейския парламент и на Съвета 2000/34/ЕО (ОВ, бр. L 195, 1.8.2000 г., стр. 41).

⁴ ОВ, бр. L 183, 29.6.1989 г., стр. 1.

Работниците в Общността трябва да ползват минимални ежедневни, седмични и годишни почивки и достатъчни почивки по време на работа. В този смисъл е необходимо да се постави и максимално ограничение на седмичното работно време.

(6) Следва да се отчитат принципите на Международната организация на труда за организацията на работното време, включително онези, които се отнасят за нощния труд.

(7) Изследванията показват, че човешкото тяло е по-чувствително през нощта към смущения в околната среда, както и към някои тежки форми на организация на работата, и че дългите периоди на нощен труд могат да са вредни за здравето на работниците и да застрашат безопасността на работното място.

(8) Необходимо е да се ограничи продължителността на нощния труд, включително на извънредния труд, и да се предвиди работодателите, които редовно използват работници, полагащи нощен труд, да предоставят тази информация на вниманието на компетентните органи, ако те го изискват.

(9) Важно е работниците, които полагат нощен труд, да имат право на безплатна оценка на здравословното състояние преди назначаването им, а след това редовно, и по възможност да бъдат прехвърляни на подходяща за тях дневна работа, ако имат здравословни проблеми.

(10) Положението на работниците, които полагат нощен труд и работниците на работа на смени изисква равнището на опазване на безопасността и здравето да се привежда в съответствие с естеството на тяхната работа, а организацията и функционирането на службите и средствата за защита и профилактика трябва да бъдат ефикасни.

(11) Специфичните условия на труд могат да имат вредно въздействие върху безопасността и здравето на работниците. Организацията на труда по определен режим трябва да отчита общия принцип за адаптиране на работата към работника.

(12) С Директива на Съвета 1999/63/ЕО от 21 юни 1999 г. относно споразумението за организацията на работното време на моряците, сключено между Сдружението на корабособствениците от Европейската общност (СКЕО) и Федерацията на съюзите на транспортните работници в Европейския съюз (ФСТРЕС)⁵ въз основа на член 139, параграф 2 от Договора, влезе в сила европейско споразумение за работното време на моряците. Съответно разпоредбите на настоящата директива не следва да се прилагат за моряците.

(13) За “рибарите на процент”, които са служители, държавите-членки са тези, които определят съгласно настоящата директива условията за придобиване на право и предоставяне на годишен отпуск, включително разпоредбите за заплащане.

(14) Специалните норми, определени в други актове на Общността, например във връзка с периодите за почивка, работно време, годишен отпуск и нощен труд за някои категории работници, имат приоритет пред разпоредбите на настоящата директива.

(15) С оглед на въпроса, който може да се повдигне от организацията на работното време в рамките на дадено предприятие, желателно е да се предвиди гъвкавост при прилагането

⁵ ОВ, бр. L 167, 2.7.1999 г., стр. 33.

на някои разпоредби на настоящата директива, като същевременно се гарантира спазване на принципите за защита на безопасността и здравето на работниците.

(16) Необходимо е да се предвиди някои разпоредби да могат да бъдат обект на дерогация, прилагани в зависимост от случая от държавите-членки или от социалните партньори. По правило, в случай на дерогация, на съответните работници трябва да се дават равностойни компенсационни периоди за почивка.

(17) Настоящата директива не засяга задълженията на държавите-членки относно крайните срокове за въвеждане в националните им законодателства на директивите, посочени в Приложение I, част Б,

ПРИЕХА НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

ГЛАВА 1

ПРИЛОЖНО ПОЛЕ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ

Член 1

Предмет и приложно поле

1. Настоящата директива определя минимални изисквания за безопасност и опазване на здравето при организацията на работното време.

2. Настоящата директива се прилага за:

(а) минималните периоди за ежедневна почивка, седмична почивка и годишен отпуск, за почивките в работно време и максималното седмично работно време; и

(б) някои аспекти на нощния труд, работата на смени и режима на работа.

3. Настоящата директива се прилага за всички сектори на дейност, както обществени, така и частни, по смисъла на член 2 от Директива 89/391/ЕИО, без да се нарушават разпоредбите на членове 14, 17, 18 и 19 от настоящата директива.

Настоящата директива не се прилага за моряците, определени в Директива 1999/63/ЕО, без да се нарушават разпоредбите на член 2, параграф 8 от настоящата директива.

4. Разпоредбите на Директива 89/391/ЕИО са напълно приложими към въпросите, посочени в параграф 2, без да се нарушават съдържащите се в настоящата директива по-строги и/или специфични разпоредби.

Член 2

Определения

По смисъла на настоящата директива се прилагат следните определения:

1. “работно време” означава всеки период, през който работникът работи на разположение на работодателя и изпълнява своята дейност или задължения, в съответствие с националното законодателство и/или практика;

2. “период за почивка” означава всеки период, който не е работно време;
3. “нощно време” означава всеки период, не по-кратък от седем часа, както е определен от националното законодателство, и който във всички случаи трябва да включва периода между полунощ и 05:00 ч.;
4. “работник, който полага нощен труд” означава:
 - (а) от една страна, всеки работник, който като обичайна практика най-малко в продължение на три часа от ежедневното си работно време работи нощно време; и
 - (б) от друга страна, всеки работник, който може нощно време да изпълнява известна част от годишното си работно време, която се определя по избор на съответната държава-членка:
 - (i) от националното законодателство, след консултации със социалните партньори;
 - (ii) от колективни договори или споразумения, сключени между социалните партньори на национално или регионално равнище;
5. “работа на смени” означава всеки метод за организация на работата на смени, при който работниците последователно работят един след друг на едно и също работно място съгласно определен режим, включително режим на редуване, който може да е непрекъснат или прекъснат, налагащ необходимостта работниците да работят по различно време през определен период от дни или седмици;
6. “работник, който работи на смени” означава всеки работещ, чийто работен график е част от работа на смени.
7. “мобилен работник” означава всеки работник, който е нает на работа като член на пътуващ или летящ персонал от предприятие, което извършва транспортни услуги за пътници или стоки по шосе, въздух или вътрешен воден път;
8. “работа в открито море” означава работа, която се извършва предимно на или от инсталации в открито море (включително сондажни съоръжения), пряко или косвено във връзка с проучването, добиването или експлоатацията на природни изкопаеми, в т.ч. въглеводороди, и гмуркане във връзка с такива дейности, независимо дали се извършва от инсталация в открито море или от плавателен съд;
9. “достатъчна почивка” означава, че работниците имат редовни периоди за почивка, чиято продължителност се измерва в единици за време, и които са достатъчно дълги и непрекъснати, за да се гарантира, че вследствие на умора или други режими на нередовна работа те не причиняват наранявания на себе си, на свои колеги или други лица, и че не увреждат здравето си, било в краткосрочен или дългосрочен план.

ГЛАВА 2

МИНИМАЛНИ ПЕРИОДИ ЗА ПОЧИВКА - ДРУГИ АСПЕКТИ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА НА РАБОТНОТО ВРЕМЕ

Член 3

Ежедневна почивка

Държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че всеки работник има право на минимална ежедневна почивка от 11 последователни часа за всеки период от 24 часа.

Член 4

Почивки по време на работа

Държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че когато продължителността на работния ден е повече от шест часа, всеки работник има право на почивка, като свързаните с нея подробности, в това число продължителността и условията, при които се предоставя почивката, се определят в колективни договори или споразумения между социалните партньори или, ако не са определени по този начин, се определят от националното законодателство.

Член 5

Седмична почивка

Държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че за всеки седемдневен период всеки работник има право на минимална почивка без прекъсване от 24 часа плюс ежедневната почивка от 11 часа, посочена в член 3.

Ако обективни, технически или условия във връзка с организацията на труда оправдават това, може да се прилага минимална почивка от 24 часа.

Член 6

Максимално седмично работно време

Държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че при съблюдаване на необходимостта от опазване на безопасността и здравето на работниците:

(а) продължителността на седмичното работно време се ограничава чрез закони, подзаконови или административни разпоредби, или чрез колективни договори или споразумения между социалните партньори;

(б) средното работно време за всеки седемдневен период, включително извънредното работно време, не надвишава 48 часа.

Член 7

Годишен отпуск

1. Държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че всеки работник има право на платен годишен отпуск от най-малко четири седмици в съответствие с условията за придобиване на право и предоставяне на такъв отпуск, предвидени от националното законодателство и/или практика.

2. Минималният период за платен годишен отпуск не може да се замества с финансово обезщетение, освен при прекратяване на трудовото правоотношение.

ГЛАВА 3

НОЩЕН ТРУД - РАБОТА НА СМЕНИ - РЕЖИМ НА РАБОТА

Член 8

Времетраене на нощния труд

Държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че:

(а) нормалните работни часове за работниците, които полагат нощен труд, не надвишават средно осем часа за всеки 24-часов период;

(б) работниците, които полагат нощен труд, и чиято работа предполага особени рискове или физическо или умствено натоварване, не работят повече от осем часа за всеки период от 24 часа, през който полагат нощен труд.

По смисъла на буква “б”, работата, която предполага особени рискове или физическо или умствено натоварване се определя от националното законодателство и/или практика, или от колективни договори или споразумения между социалните партньори, като се отчитат специфичното въздействие и рисковете на нощния труд.

Член 9

Оценка на здравословното състояние и прехвърляне на работници, които полагат нощен труд на дневна работа

Държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че:

(а) работниците, които полагат нощен труд, имат право на безплатна оценка преди назначаването им и редовно след това;

(б) работниците, които полагат нощен труд, и които имат здравословни проблеми, за които е признато, че се дължат на факта, че те полагат нощен труд, по възможност се прехвърлят на подходяща за тях дневна работа.

2. При безплатната оценка на здравословното състояние, посочена в параграф 1, буква “а”, трябва да спазва лекарската тайна.

3. Безплатната оценка на здравословното състояние, посочена в параграф 1, буква “а”, може да се провежда в рамките на националната система за здравеопазване.

Член 10

Гаранции при полагане на нощен труд

Държавите-членки могат да подчинят работата на определени категории работници, които полагат нощен труд, на определени гаранции при условията, определени от националното

законодателство и/или практика, в случай на работници, които излагат на риск безопасността или здравето си, който е свързан с полагането на нощен труд.

Член 11

Уведомяване за редовно използване на работници, които полагат нощен труд

Държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че работодател, който редовно използва работници, които полагат нощен труд, предоставя тази информация на вниманието на компетентните органи, ако те изискват това.

Член 12

Защита на безопасността и здравето

Държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че:

(а) работниците, които полагат нощен труд и работниците на смени се ползват с подходяща за естеството на работата им защита на безопасността и здравето;

(б) съответните служби или средства за защита и профилактика във връзка с безопасността и здравето на работниците, които полагат нощен труд и работниците на смени, са равностойни на тези, които се прилагат за другите работници и са на разположение по всяко време.

Член 13

Режим на работа

Държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че работодател, който възнамерява да организира работата по определен режим, отчита общия принцип за адаптиране на работата към работника, по-специално с оглед облекчаване на монотонната работа и работата с предварително определен режим, в зависимост от вида дейност, както и от изискванията за безопасност и опазване на здравето, особено по отношение на почивките през работно време.

ГЛАВА 4

ДРУГИ РАЗПОРЕДБИ

Член 14

По-конкретни разпоредби на Общността

Разпоредбите на настоящата директива не се прилагат, когато други актове на Общността съдържат по-конкретни изисквания за организацията на работното време за някои професии или професионални дейности.

Член 15

По-благоприятни разпоредби

Настоящата директива не засяга правото на държавите-членки да прилагат или въвеждат закони, подзаконови или административни разпоредби, които са по-благоприятни за защитата на безопасността и здравето на работниците, или да улесняват или разрешават прилагането на колективни договори или споразумения между социалните партньори, които са по-благоприятни за защитата на безопасността и здравето на работниците.

Член 16

Референтни периоди

Държавите-членки могат да определят:

(а) за прилагането на член 5 (период за седмична почивка), референтен период, който не надвишава 14 дни;

(б) за прилагането на член 6 (максимално седмично работно време), референтен период, който не надвишава четири месеца;

Периодите за платен годишен отпуск, който се предоставя в съответствие с разпоредбите на член 7, както и периодите на отпуск по болест, не се включват или не се отразяват при изчисляването на средната стойност;

(в) за прилагането на член 8 (времетраене на нощния труд), референтен период, определен след консултации със социалните партньори или с колективни договори, или със споразумения, сключени между социалните партньори на национално или регионално равнище.

Ако минималният период за седмична почивка от 24 часа, който се изисква съгласно член 5, попада в този референтен период, той не се включва при изчисляването на средната стойност.

ГЛАВА 5

ДЕРОГИРАНЕ И ИЗКЛЮЧЕНИЯ

Член 17

Дерогирание

1. При надлежно съблюдаване на общите принципи за защита на безопасността и здравето на работниците, държавите-членки могат да дерогират разпоредбите на членове 3 до 6, членове 8 и 16, когато поради специфичните характеристики на съответната дейност, продължителността на работното време не се измерва и/или определя предварително или може да се определя от самите работници, и по-специално в случай на:

(а) ръководни кадри или други лица с правомощия за самостоятелно вземане на решения;

(б) семейни работници; или

(в) работници, които извършват религиозни обреди в църкви и религиозни общности.

2. Дерогациите, предвидени в параграф 3, 4 и 5, могат да се приемат със закони, подзаконови или административни разпоредби или с колективни договори, или със

споразумения между социалните партньори при условие, че на съответните работници се предоставят равностойни компенсационни периоди за почивка, или че в изключителни случаи, когато по обективни причини е невъзможно да се предоставят такива равностойни компенсационни периоди за почивка, на съответните работници се осигурява подходяща защита.

3. В съответствие с параграф 2 от настоящия член, се допуска дерогиране на разпоредбите на членове 3, 4, 5, 8 и 16:

(а) в случай на дейности, при които местоработата на работника е отдалечена от мястото му на пребиваване, включително при работа в открито море, или при отдалеченост между различните местоработи на работника;

(б) в случай на дейности по охрана и надзор, които изискват постоянно присъствие с цел опазване на имущество и лица, особено охранители и болногледачи или охранителни фирми;

(в) в случай на дейности, свързани с непрекъснато обслужване или производство, по-конкретно:

- (i) услуги, свързани с приемането, лечението и/или грижи, които се предоставят от болнични или сходни заведения, включително дейността на лекарите в учебни и институции за настаняване и затвори;
- (ii) докери или летищни работници;
- (iii) услуги, свързани с пресата, радиото, телевизията, кинематографското производство, пощенски и далекосъобщителни услуги, бърза помощ, пожарна служба и гражданска защита;
- (iv) производство, пренос и разпределение на газ, вода и електроенергия, събиране на домакински отпадъци и инсталации за изгаряне;
- (v) промишлености, при които работният процес е непрекъсваем по технически причини;
- (vi) изследователска и развойна дейност;
- (vii) селско стопанство;
- (viii) работници, които отговарят за превоза на пътници по редовни градски транспортни линии.

(г) при наличие на предвидимо нарастване на дейността, по-конкретно:

- (i) селско стопанство;
- (ii) туризъм;
- (iii) пощенски услуги;

(д) в случай на лица, които работят в железопътния транспорт:

- (i) чиято дейност е с непрекъснат характер;
- (ii) които прекарват работното си време във влакове; или
- (iii) чиято дейност е свързана с транспортни разписания и осигуряване на непрекъснатост и редовност на движението;

(е) при обстоятелствата, описани в член 5, параграф 4 от Директива 89/391/ЕИО;

(ж) при злополука или непосредствен риск от злополука.

4. В съответствие с параграф 2 на настоящия член, дерогиране на разпоредбите на членове 3 и 5 се допуска:

(а) при работа на смени, всеки път, когато работникът променя смяната и не може да вземе ежедневни и/или седмични почивки между края на една смяна и началото на следващата;

(б) при дейности, които включват разкъсани периоди на работа през деня, особено дейността на персонал, който отговаря за почистването.

5. В съответствие с параграф 2 на настоящия член, дерогиране на разпоредбите на членове 6 и 16, буква “б” се допуска в случай на обучаващи се лекари в съответствие с разпоредбите на алинея втора до седма на настоящия параграф.

По отношение на разпоредбите на член 6, посочени в алинея първа, дерогирането се допуска за преходен период от пет години, считано от 1 август 2004 г.

При необходимост държавите-членки могат да увеличат този период с не повече от две години с оглед отчитане на трудностите при спазването на разпоредбите за работното време във връзка с отговорностите им за организацията и предоставянето на здравни услуги и медицински грижи. Най-малко шест месеца преди края на преходния период съответната държава-членка мотивирано информира Комисията, за да може Комисията, след подходящи консултации, да даде становище в срок от три месеца след получаването на такава информация. Ако държавата-членка не следва становището на Комисията, това ще обоснове нейното решение. Уведомлението и обосновката на държавата-членка и становището на Комисията се публикуват в *Официален вестник на Европейския съюз* и се изпращат на Европейския парламент.

При необходимост, държавите-членки могат да ползват допълнителен период до една година с оглед отчитане на трудностите при спазването на отговорностите, посочени в алинея трета. Те следват процедурата, определена в същата алинея.

Държавите-членки гарантират, че броят на седмичните работни часове при никакви обстоятелства не надвишава 58 часа през първите три години на преходния период, средно 56 часа за следващите две години и средно 52 часа за всеки оставащ период.

Работодателят своевременно провежда консултации с представителите на работниците с оглед постигане на споразумение, когато това е възможно, относно мерките, които да се прилагат за преходния период. В границите, определени в алинея пета, такова споразумение може да включва:

(а) средния брой на седмичните работни часове през преходния период; и

(б) мерките, които ще се прилагат за намаляване на седмичните работни часове до средно 48 часа до края на преходния период.

По отношение на член 16, буква “б”, дерогирането, посочено в алинея първа се допуска при условие, че референтните периоди не надвишават 12 месеца през първата част на преходния период, определен в алинея пета, и шест месеца след това.

Член 18

Дерогирание чрез колективни договори

Дерогирание на разпоредбите на членове 3, 4, 5, 8 и 16 може да се прави чрез колективни договори или споразумения, сключени между социалните партньори на национално или регионално равнище, или, в съответствие с определените от тях правила, чрез колективни договори или споразумения, сключени между социалните партньори на по-ниско равнище.

Държавите-членки, в които няма законоустановена система, която да гарантира сключването на колективни договори или споразумения между социалните партньори на национално или регионално равнище по въпросите, уредени с настоящата директива, или държавите-членки, в които за целта съществува специфична законодателна рамка и в определените в нея граници, може, съобразно националното законодателство и/или практика, да допускат дерогирание на разпоредбите на членове 3, 4, 5, 8 и 16 чрез колективни договори или споразумения, сключени между социалните партньори на подходящо колективно равнище.

Дерогирането, предвидено в алинеи първа и втора, се допуска при условие, че на съответните работници се предоставят равностойни компенсационни периоди за почивка или, в изключителни случаи, когато по обективни причини е невъзможно да се предоставят такива периоди, на съответните работници се осигурява подходяща защита.

Държавите-членки могат да определят правила:

(а) за прилагането на разпоредбите на настоящия член от социалните партньори; и

(б) за разширяване на разпоредбите за колективните договори или споразуменията, сключени съобразно разпоредбите на настоящия член, за други работници в съответствие с националното законодателство и/или практика.

Член 19

Ограничения за дерогирание на референтните периоди

Предвидената в член 17, параграф 3 и член 18 възможност за дерогирание на разпоредбите на член 16, буква "б" не може да води до установяването на референтен период, който надвишава шест месеца.

Въпреки това, държавите-членки имат възможност, при спазване на общите принципи за защита на безопасността и здравето на работниците, по обективни или технически съображения или съображения, свързани с организацията на работа, колективните договори или споразуменията, сключени между социалните партньори, да допускат да се определят референтни периоди, които в никакъв случай не надвишават 12 месеца.

Преди 23 ноември 2003 г. Съветът, по предложение на Комисията, придружено от доклад за оценка, преразглежда разпоредбите на настоящия член и взема решение какви действия да предприеме.

Член 20

Мобилни работници и работа в открито море

1. Разпоредбите на членове 3, 4, 5 и 8 не се прилагат за мобилни работници.

Въпреки това, държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че тези мобилни работници имат право на достатъчна почивка, освен при обстоятелствата, определени в член 17, параграф 3, букви е) и ж).

2. При съблюдаване на общите принципи за защита на безопасността и здравето на работниците и при условие, че се провеждат консултации с представителите на работодателя и заинтересованите служители, и са налице усилия за насърчаване на всички съответни форми на социален диалог, включително преговори по желание на страните, държавите-членки могат по обективни или технически съображения или съображения, свързани с организацията на работа, да удължат референтния период, посочен в член 16, буква "б" на 12 месеца за работниците, които извършват главно работа в открито море.

3. Не по-късно от 1 август 2005 г. Комисията, след консултации с държавите-членки и социалните партньори на европейско равнище, прави преглед на функционирането на разпоредбите във връзка с работниците в открито море от гледна точка на здравето и безопасността с оглед представянето, при необходимост, на предложение за подходящи изменения.

Член 21

Работници на борда на морски риболовни плавателни съдове

1. Разпоредбите на членове 3 до 6 и член 8 не се прилагат за никой работник на борда на морски риболовен плавателен съд, плаващ под флага на държава-членка.

Въпреки това, държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че всеки работник на морски риболовен плавателен съд, плаващ под флага на държава-членка, има право на достатъчна почивка, и за да ограничат броя на работните часове на средно 48 часа седмично, изчислени за референтен период, който не надвишава 12 месеца.

2. В границите, определени в параграф 1, алинея втора и параграфи 3 и 4, държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че при съблюдаване на необходимостта от защита на безопасността и здравето на работниците:

(а) работните часове са ограничени до максимален брой часове, които не се надвишават през определен период; или

(б) в определен период са предвидени минимален брой часове за почивка.

Максималният брой на работните часове или минималният брой на часовете за почивка се определят със законови, подзаконови или административни разпоредби, или с колективни договори, или със споразумения, сключени между социалните партньори.

3. Ограниченията на часовете за работа или почивка са:

(а) максимален брой работни часове, които не надвишават:

(i) 14 часа през всеки период от 24 часа; и

(ii) 72 часа през всеки период от седем дни;

или

(б) минимален брой часове за почивка, които са не по-малко от:

- (i) 10 часа през всеки период от 24 часа; и
- (ii) 77 часа през всеки период от седем дни.

4. Часовете за почивка могат да се разделят на не повече от два периода, единият от които е с продължителност най-малко шест часа, а интервалът между два последователни периода за почивка не надвишава 14 часа.

5. В съответствие с общите принципи за опазване на здравето и безопасността на работниците и по обективни или технически съображения или съображения, свързани с организацията на работа, държавите-членки могат да допускат изключения, включително за установяването на референтни периоди, по отношение на границите, определени в параграф 1, алинея втора и параграфи 3 и 4. Доколкото е възможно, такива изключения съответстват на определените норми, но могат да отчитат по-чести или по-продължителни периоди на отпуск или отпускането на компенсационен отпуск за работниците. Тези изключения могат да се определят със:

(а) закони, подзаконови или административни разпоредби при условие, че по възможност се провеждат консултации с представителите на заинтересованите работодатели и работници и се полагат усилия за насърчаване на всички подходящи форми на социален диалог; или

(б) колективни договори или споразумения между социалните партньори.

5. Капитанът на морски риболовен плавателен съд има право да изисква от работниците на борда да полагат неопределен брой часове труд, необходим за непосредствената безопасност на плавателния съд, пътниците или товара на борда, или за оказване на помощ на други плавателни съдове или хора в бедствено положение в морето.

7. Държавите-членки могат да предвидят работниците на борда на морски риболовни плавателни съдове, за които националното законодателство или практика определя, че не се разрешава експлоатацията на тези плавателни съдове през определен период на календарната година по-дълъг от един месец, ползват годишен отпуск в съответствие с член 7 през този период.

Член 22

Други разпоредби

1. Държава-членка може да не прилага разпоредбите на член 6, като същевременно съблюдава общите принципи за защита на безопасността и здравето на работниците, при условие, че предприема необходимите мерки, за да гарантира, че:

(а) никой работодател не изисква от работник да работи повече от 48 часа през период от седем дни, изчислени като средна стойност за референтния период, посочен в член 16, буква "б", освен ако преди това е получил съгласието на работника да извършва такава работа;

(б) никой работник не претърпява вреди от работодателя си за това, че не желае да даде съгласието си за извършване на такава работа;

(в) работодателят води актуална документация за всички работници, които извършват такава работа;

(г) документацията се поставя на разположение на компетентните органи, които от съображения, свързани с безопасността и/или здравето на работниците, могат да забраняват или ограничават възможността за превишаване на максималното седмично работно време;

(д) по искане на компетентните органи, работодателят им предоставя информация за случаите, в които работниците са дали съгласие да работят повече от 48 часа през период от седем дни, изчислени като средна стойност за референтния период, посочен в член 16, буква "б".

Преди 23 ноември 2003 г. Съветът, по предложение на Комисията, придружено от доклад за оценка, преразглежда разпоредбите на настоящия член и взема решение какви действия да предприеме.

2. По отношение на прилагането на разпоредбите на член 7, държавите-членки могат да ползват преходен период от не повече от три години, считано от 23 ноември 1996 г. при условие, че през този преходен период:

(а) всеки работник ползва триседмичен платен годишен отпуск съобразно определените от националното законодателство и/или практика условия за придобиване на право за ползване и предоставяне на такъв отпуск; и

(б) триседмичният период на платен годишен отпуск не може да се замества с финансово обезщетение, освен при прекратяване на трудовото правоотношение.

3. Ако държавите-членки се ползват от възможностите, предвидени в настоящия член, те незабавно информират за това Комисията.

ГЛАВА 6

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 23

Равнище на закрила

Без да се накърнява правото на държавите-членки да разработват, предвид променящите се обстоятелства, различни закони, подзаконови или договорни разпоредби в областта на работното време, ако се спазват минималните изисквания, предвидени в настоящата директива, прилагането на директивата не съставлява валидно основание за намаляване на общото равнище на безопасност, което се осигурява на работниците.

Член 24

Доклади

1. Държавите-членки съобщават на Комисията текстовете на разпоредбите от националното законодателство, които вече са приели или приемат в обсега на материята, уредена с настоящата директива.

2. На всеки пет години държавите-членки докладват на Комисията за прилагането на разпоредбите на настоящата директива, като отразяват гледните точки на социалните партньори.

Комисията информира за това Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Консултативния комитет по безопасност, хигиена и опазване на здравето на работното място.

3. На всеки пет години, считано от 23 ноември 1996 г., Комисията представя на Европейския парламент, Съвета и Европейския икономически и социален комитет доклад за прилагането на настоящата директива, като взема под внимание разпоредбите на членове 22 и 23 и параграфи 1 и 2 от настоящия член.

Член 25

Преразглеждане на функционирането на разпоредбите във връзка с работниците на борда на морски риболовни плавателни съдове

Не по-късно от 1 август 2009 г. Комисията, след консултации с държавите-членки и социалните партньори на европейско равнище, преразглежда функционирането на разпоредбите във връзка с работниците на борда на морски риболовни плавателни съдове, и по-конкретно проучва, дали тези разпоредби продължават да бъдат подходящи, по-специално с оглед на здравето и безопасността, за да предложи, при необходимост, подходящи изменения.

Член 26

Преразглеждане на функционирането на разпоредбите във връзка с работниците, които отговарят за превоза на пътници

Не по-късно от 1 август 2005 г. Комисията, след консултации с държавите-членки и социалните партньори на европейско равнище, преразглежда функционирането на разпоредбите във връзка с работниците, които отговарят за превоза на пътници по редовни градски транспортни линии, с оглед представяне, при необходимост, на предложение за съответни изменения, за да се гарантира последователен и подходящ подход в отрасъла.

Член 27

Отмяна

1. Директива 93/104/ЕО, изменена с директивата, посочена в Приложение I, част А, се отменя, без да се засягат задълженията на държавите-членки по отношение на определените в Приложение I, част Б крайни срокове за въвеждане в националното законодателство.

2. Позоваването на посочената отменена директива се тълкуват като позоваване на настоящата директива съгласно посочената в Приложение II таблица на съответствията.

Член 28

Влизане в сила

Настоящата директива влиза в сила на 2 август 2004 г.

Член 29

Адресати

Настоящата директива е адресирана до държавите-членки.

Съставено в Брюксел на 4 ноември 2003 година.

За Европейския парламент
Председател
П. КОКС

За Съвета
Председател
Г. ТРЕМОНТИ

ПРИЛОЖЕНИЕ I

ЧАСТ А

ОТМЕНЕНА ДИРЕКТИВА И НЕЙНОТО ИЗМЕНЕНИЕ

(Член 27)

Директива на Съвета 93/104/ЕО

(ОВ, бр. L 307, 13.12.1993 г., стр. 18)

Директива на Европейския парламент и на Съвета 2000/34/ЕО

(ОВ, бр. L 195, 01.08.2000 г., стр. 41)

ЧАСТ Б

**КРАЙНИ СРОКОВЕ ЗА ВЪВЕЖДАНЕ В НАЦИОНАЛНОТО
ЗАКОНОДАТЕЛСТВО**

(Член 27)

Директива	Краен срок за въвеждане
93/104/ЕО	23 ноември 1996 г.
2000/34/ЕО	1 август 2003 г. ⁽¹⁾

⁽¹⁾ 1 август 2004 г. в случай на обучаващи се лекари. Виж член 2 от Директива 2000/34/ЕО.

ПРИЛОЖЕНИЕ II

ТАБЛИЦА НА СЪОТВЕТСТВИЯТА

Директива 93/104/ЕО	Настояща директива
Членове 1 до 5	Членове 1 до 5
Член 6, уводни думи	Член 6, уводни думи
Член 6, параграф 1	Член 6, буква "а"
Член 6, параграф 2	Член 6, буква "б"
Член 7	Член 7
Член 8, уводни думи	Член 8, уводни думи
Член 8, параграф 1	Член 8, буква "а"
Член 8, параграф 2	Член 8, буква "б"
Членове 9, 10 и 11	Членове 9, 10 и 11
Член 12, уводни думи	Член 12, уводни думи
Член 12, параграф 1	Член 12, буква "а"
Член 12, параграф 2	Член 12, буква "б"
Членове 13, 14 и 15	Членове 13, 14 и 15
Член 16, уводни думи	Член 16, уводни думи
Член 16, параграф 1	Член 16, буква "а"
Член 16, параграф 2	Член 16, буква "б"
Член 16, параграф 3	Член 16, буква "в"
Член 17, параграф 1	Член 17, параграф 1
Член 17, параграф 2, уводни думи	Член 17, параграф 2
Член 17, параграф 2, точка 1	Член 17, параграф 3, букви "а" до "д"
Член 17, параграф 2, точка 2	Член 17, параграф 3, букви "е" до "ж"
Член 17, параграф 2, точка 3	Член 17, параграф 4
Член 17, параграф 2, точка 4	Член 17, параграф 5
Член 17, параграф 3	Член 18
Член 17, параграф 4	Член 19
Член 17а, параграф 1	Член 20, параграф 1, алинея първа
Член 17а, параграф 2	Член 20, параграф 1, алинея втора
Член 17а, параграф 3	Член 20, параграф 2
Член 17а, параграф 4	Член 20, параграф 3
Член 17б, параграф 1	Член 21, параграф 1, алинея първа
Член 17б, параграф 2	Член 21, параграф 1, алинея втора
Член 17б, параграф 3	Член 21, параграф 2
Член 17б, параграф 4	Член 21, параграф 3
Член 17б, параграф 5	Член 21, параграф 4
Член 17б, параграф 6	Член 21, параграф 5
Член 17б, параграф 7	Член 21, параграф 6
Член 17б, параграф 8	Член 21, параграф 7
Член 18, параграф 1, буква "а"	-
Член 18, параграф 1, буква "б", (i)	Член 22, параграф 1
Член 18, параграф 1, буква "б", (ii)	Член 22, параграф 2
Член 18, параграф 1, буква "в"	Член 22, параграф 3
Член 18, параграф 2	-
Член 18, параграф 3	Член 23
Член 18, параграф 4	Член 24, параграф 1
Член 18, параграф 5	Член 24, параграф 2
Член 18, параграф 6	Член 24, параграф 3
-	Член 25 ⁽¹⁾

-	Член 26 ⁽²⁾
-	Член 27
-	Член 28
Член 19	Член 29
-	Приложение I
-	Приложение II
⁽¹⁾ Директива 2000/34/ЕО, член 3.	
⁽²⁾ Директива 2000/34/ЕО, член 4.	